

ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛОГОПЕДІЇ В УКРАЇНІ ВПРОДОВЖ 1950–1991 РР.: ТЕОРЕТИЧНИЙ І ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Надія Кіндрачук¹, Тетяна Потапчук²

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, Україна, 76000*

¹*nadia_kindrachuk@ukr.net;*

²*tatvolod@ukr.net*

Проведено історико-педагогічний аналіз провідних тенденцій розвитку логопедії в Україні впродовж 1950–1991 рр. Проаналізовано науковий доробок вітчизняних учених, присвячений вивченню теоретичної та методологічної основ корекції порушень мовлення. Визначено основні продуктивні ідеї та прогресивні здобутки науковців у цій царині знань. Охарактеризовано різноманітність тогочасних суспільно-політичних, соціально-економічних і організаційно-педагогічних чинників, які впливали на умови дослідницької та практичної діяльності в області логопедії та обумовлювали особливості процесу її подальшого розвитку як окремої педагогічної галузі знань.

Застосовано аналітико-логічний, історико-системний методи та метод порівняльного аналізу отриманих даних, що дало змогу відобразити цілісну картину розвитку теоретичних засад логопедії в Україні в окреслений період. Під час проведення дослідження також було застосовано й інші наукові методи, зокрема, пояснення, пошуку, синтезу, зіставлення тощо.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в конкретизації та доповненні історико-педагогічних фактів, які характеризують основні закономірності і специфіку наукових пошуків українських учених, діяльність українських державних інституцій, які проводили наукові дослідження в галузі спеціальної освіти, зокрема логопедії. Введено до наукового обігу маловідомі архівні документи, пов'язані із розвитком теоретичних та практичних засад логопедії в УРСР. Аналіз процесу розвитку логопедії в Україні в зазначений період засвідчує, що власне її об'єкт, предмет і методи сформувались на *грунті* накопичення досвіду та досягнень медицини і педагогіки, що в кінцевому підсумку привело до цілісного виокремлення логопедії в окрему галузь знань.

Ключові слова: логопедія, теоретичні та практичні засади, вітчизняна наука, спеціальна освіта, корекція порушень мовлення, Україна.

Постановка проблеми. Визначення пріоритетів гуманітарної політики України, людиноцентричний характер вітчизняної науки, побудова гуманних,

толерантних стосунків у суспільстві визначають особливе місце спеціальної освіти серед інших галузей педагогічних знань. Сьогодні надзвичайно актуальною є питання об'єктивного аналізу наукових надбань у цій галузі, що дає змогу систематизувати вже наявний досвід, осмислити та доцільно використати позитивні ідеї та здобутки попередників для подальшого успішного розвитку вітчизняної спеціальної освіти, зокрема логопедії.

Мета статті. Керуючись актуальністю та недостатньою науковою розробкою окресленої теми, метою статті є дослідження історико-педагогічного процесу виокремлення провідних тенденцій розвитку теоретичних та практичних засад логопедії в Україні впродовж 1950–1991 рр.; об'єктивне осмислення накопиченого досвіду в цій галузі; розкриття значення науково-педагогічних ідей у ретроспективі української логопедичної науки; подолання фрагментарності історико-педагогічних знань стосовно розвитку теорії логопедії в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед науковців, дослідницька увага яких присвячена вивченню різноманітних педагогічних аспектів становлення і розвитку логопедії в Україні, варто виділити праці таких авторів, як: Ж. Ковальчук [8], О. Козинець та К. Лех [9], Є. Линдіна [10], О. Мамічева та В. Липа [11], О. Потапенко [12] та ін. Однак пропонувана тема потребує подальшого всебічного вивчення. Це дає нам можливість продовжити роботу в цьому перспективному напрямі.

Виклад основного матеріалу. Процес становлення і розвитку теоретичних та практичних основ логопедії в Україні досить суперечливим і складним. Його пізнання є можливим лише через ґрунтовний аналіз історичних, суспільно-політичних та соціально-економічних факторів радянського минулого українського народу, пізнання пріоритетних настроїв тогочасного суспільства щодо дітей з тяжкими порушеннями мовлення (далі – ТПМ).

Упродовж 50-х – початку 60-х років ХХ ст. в УРСР відбулися суттєві зміни у педагогічній науково-дослідній роботі. Простежувалися тенденції переходу від описовості педагогічного досвіду до наукового трактування специфіки роботи в спецшколах, обґрунтовувалися корекційні методи навчання дітей на підставі проведених експериментальних досліджень. Увагу дослідників зацентровано на питаннях розробки та подальшого вдосконалення змістового наповнення навчання в стінах спецзакладів для дітей із ТПМ та логопунктів.

Паралельно розглянуто питання індивідуального навчання, виправлення порушень писемного мовлення, специфіку роботи із дітьми із заїканням та ін. Зокрема, досліджено ефективність логопедичних занять з дітьми із заїканням у амбулаторних умовах (І. Дьоміна); спільну роботу логопедів і лікарів у подоланні дитячого заїкання (А. Мокровська,

Є. Михайлова); роль та значення ігор у корекційно-виховній роботі з учнями молодших класів із заїканням (Н. Цветкова); застосування логопедичних заходів під час навчальної роботи із учнями перших класів (А. Винокур) тощо.

Важливо зазначити, що 3 березня 1963 р. РМ УРСР прийняла Постанову «Про стан і заходи з покращення навчання, виховання і лікування дітей з дефектами в розумовому і фізичному розвитку в Українській ССР», головна мета якої полягала в наданні кваліфікованої науково-методичної допомоги вчителям закладів шкільної освіти для роботи з дітьми із вадами психофізичного розвитку [1, арк. 76–80]. На виконання цієї Постанови 10 січня цього ж року Колегія Міністерства освіти УРСР прийняла «Положення про Республіканський учбово-методичний кабінет спеціальних шкіл». До головних завдань Кабінету віднесено розробку методичного забезпечення діяльності шкіл для дітей із порушеннями інтелекту, мовлення, зору, слуху; активну участь у науковій розробці проблем навчання та виховання дітей із порушеннями фізичного та/або психічного розвитку; написання та апробацію навчальних планів, програм підручників для спеціальних закладів шкільної освіти тощо.

Безумовно, важливе значення для розвитку логопедії того часу мало відкриття 1 вересня 1964 р. на базі Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького (далі – КДПІ ім. О. М. Горького) факультету дефектології, чому передував Наказ Міністерства освіти УРСР № 128, датований 3 липня 1964 р. [3, арк. 2]. Ще одним важливим кроком у діяльності зазначеного вишу стало відкриття 1 вересня 1965 р. кафедри олігофренопедагогіки та кафедри сурдопедагогіки і логопедії, що дало змогу тематичного розподілу кола наукових проблем та їх подальшого дослідження.

Серед значущих кроків на шляху розвитку логопедії в середовищі вишів стало й відкриття 1966 р. на базі факультету дошкільної педагогіки Слов'янського державного педагогічного інституту (далі – СДПІ) відділення дефектології. Із цього часу головним завданням науково-викладацького колективу зазначеного структурного підрозділу стала розробка теоретичних питань спеціальної освіти, зокрема питання корекції психофізичних порушень у дітей, особливостей їх навчання та виховання. Згодом результативні напрацювання навчально-методичної і наукової бази дали можливість відкрити 1968 р. дефектологічний факультет при СДПІ.

Потрібно наголосити, що осередком вивчення і узагальнення передового досвіду надання логопедичної допомоги дітям у період, який вивчають, була лабораторія логопедії Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР. Головною науковою проблемою, над якою працював колектив цієї установи протягом 1967–1968 рр., була тема «Співвідношення

логопедичних методів з психотерапією з ціллю подолання заїкання у дітей під час природного сну». Також науковий колектив лабораторії провів методичну роботу в базових школах УРСР. Цьому сприяв випуск міжвідомчих науково-методичних збірників самого Інституту, серед яких – «Дошкільна педагогіка і психологія», «Питання дефектології» тощо.

На початку 70-х років ХХ ст. дошкільне виховання визначено однією із провідних галузей спеціальної освіти, адже було аргументовано, що корекція порушення на ранніх етапах запобігає появі вторинних порушень розвитку дітей та уникненню різноманітних труднощів у процесі шкільного навчання. Корекційний вплив у період дошкільного віку визнавали найефективнішим та найпродуктивнішим, особливо коли йшлося про роботу із дітьми в спецзакладах дошкільної освіти. В окреслений час вітчизняні вчені працювали над дослідженням та виправленням порушень мовлення у дітей із розумовою відсталістю та алалією (І. Дьоміна, Р. Юрова та ін.), розробкою дошкільної логопедичної допомоги (Н. Уманська, Т. Цибулько та ін.) тощо.

З метою оприлюднення результатів методичної роботи в області спеціальної освіти, підбиття підсумків науково-дослідницької діяльності попередніх років у республіці періодично проходили міжреспубліканські, республіканські, міські науково-практичні конференції, семінари, круглі столи тощо. Так, відповідно до наказу Міністерства освіти УРСР від 23 лютого 1972 р. № 35 «Про проведення республіканської науково-практичної конференції з питань дефектології» в м. Запоріжжі, в період з 6 по 8 червня 1972 р. проходила республіканська науково-практична конференція із питань спеціальної освіти, на якій провідні вітчизняні науковці виступали із доповідями про результати своїх власних наукових досліджень [4, арк. 124]. Вагомий вплив на подальший розвиток тогочасної педагогічної науки УРСР мала і республіканська наукова конференція, яка відбулася в квітні 1977 р. та об'єднувала роботу восьми секцій, серед яких і секція дефектології [6, арк. 33–35].

Відповідно до наказу Міністерства освіти УРСР № 162, датованого 31 серпня 1977 р. «Про експериментальні школи Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР» із метою створення сприятливих умов для застосування на практиці тогочасних досягнень педагогічної науки, покращення організації експериментальних досліджень, було виділено експериментальні школи, на базі функціонування яких упродовж 77–80-х років ХХ ст. було опрацьовано питання удосконалення змісту шкільної освіти, методів і прийомів навчання, розроблено чимало питань щодо вирішення проблем порушення мовлення у дітей шкільного віку (зокрема в умовах шкіл-інтернатів для дітей із ТПМ) [5, арк. 166]. Наприклад, сектор олігофренопедагогіки займався диференційованим навчанням у допоміжній школі, зокрема розумовим вихованням учнів та формуванням у їх середовищі

гармонійних, гуманних міжособистісних стосунків; сектор сурдопедагогіки – поєднанням слухового та оптичного сприймання усного мовлення в процесі навчання осіб із порушеннями слуху, розробкою ігрової діяльності як засобу розумового розвитку глухих дітей дошкільного віку; сектор тифлопедагогіки – вирішенням проблем навчання дітей із вадами зору тощо.

Цікавим є і той факт, що на виконання наказу № 11 Міністерства освіти УРСР від 25 січня 1979 р. «Про стан і заходи по дальшому поліпшенню логопедичної допомоги дітям в Українській РСР» Науково-дослідний інститут педагогіки УРСР розглянув питання введення в штат лабораторії логопедії (що діяла при Інституті), посади наукового працівника, який займався організацією наукової роботи із питань дошкільної логопедії. Згідно із зазначеним наказом, упродовж 1980–1985 рр. працівники лабораторії вели розробку першочергових питань корекційно-виховної роботи на базі спеціальних шкіл-інтернатів і закладів дошкільної освіти для дітей із ТПМ [13, с. 10–13]. Іншим позитивним кроком на шляху розширення форм і засобів логопедичної допомоги дітям стало те, що протягом 1979–1980 рр. обласні Київський і Севастопольський міські відділи народної освіти займалися організацією роботи закладів дошкільної освіти для дітей із тяжкими порушеннями мовлення та створювали певну кількість логопедичних пунктів, що функціонували при загальноосвітніх школах [12, с. 401].

В окреслений період було захищено чимало дисертацій з дослідження основних порушень мовлення дітей, аналізу особливостей психічного розвитку дітей із ТПМ, зокрема із розумовою відсталістю. Наприклад, 1979 р. співробітниця КДПІ ім. О. М. Горького О. Гопіченко під керівництвом відомого українського педагога, провідного фахівця у галузі логопедії Є. Собонович захистила кандидатську дисертацію на тему «Фонетичні помилки на письмі розумово відсталих учнів молодших класів та шляхи їх подолання» [10]. В дослідженні виявлено стійкий зв'язок між порушеннями письма та патологічними особливостями учнів, подано характеристику патологічних помилок на письмі розумово відсталих дітей, з'ясовано причини фонематичних помилок, до яких авторка віднесла несформованість у дітей навичок самоконтролю, порушення координації між операціями, що забезпечують фонематично правильне написання. Новизною дослідження стала розробка педагогічних засобів оптимізації корекційної роботи під час порушення письма.

У 1982 р. кандидатську дисертацію на тему «Порушення звуковимови та шляхи їх подолання в учнів молодших класів допоміжної школи» захистила ще одна співробітниця КДПІ ім. О. М. Горького Р. Юрова. Написання цього дослідження проходило під керівництвом доцента кафедри сурдопедагогіки та логопедії факультету зазначеного вишу, члена науково-

методичної комісії із логопедії при Міністерстві освіти СРСР М. Савченко [9, с. 50].

Підготовка педагогічних кадрів вищої кваліфікації у галузі спеціальної освіти (логопедії) зміцнилася захистом дисертацій за авторством Л. Андрусишиної, Л. Бартеневої, О. Гопіченко, Е. Тищенко, Л. Трофименко, Ю. Рібцун та інших науковців. У їхніх працях увагу зосереджено на аналізі системних порушень мовлення, їх взаємозв'язку із пізнавальною діяльністю тощо. Дослідники М. Шеремет, О. Потапенко зазначають, що впродовж 1981–1985 рр. «дефектологічна наука досягла успіхів не тільки у розробці важливих теоретичних питань спеціальної педагогіки, а й у підготовці висококваліфікованих спеціалістів» [14, с. 366].

Наприкінці 80-х років ХХ ст. наукові пошуки українських учених в галузі спеціальної освіти та логопедії спрямовувалися на дослідження методики навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку, вивчення проблем спеціальної дидактики. Інтенсифікація наукових досліджень окресленої проблеми зумовлювалася збільшенням кількості дітей дошкільного і шкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення (та іншими нозологіями), розширенням самої мережі закладів спеціальної освіти, а це своєю чергою сприяло обґрунтуванню змісту, форм і методів навчальної, корекційної роботи із дітьми з ТПМ, поглибленню науково-теоретичного аналізу в цій галузі.

Варто наголосити, що розвитку спеціальної освіти початку 90-х років ХХ ст. сприяло, зокрема, утворення кафедри олігофренопедагогіки при Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті, чому передував наказ ректора, проф. О. Копилова від 13 жовтня 1990 р. [2, арк. 19]. Однак цей та інші заклади стикнулися із певними труднощами в організації науково-дослідної роботи викладачів та студентів, серед яких: слабе матеріально-технічне оснащення, відмежованість від передових освітніх та наукових тенденцій світу, криза соціально-економічного життя УРСР у роки розпаду Радянського Союзу.

24 серпня 1991 р. на політичній карті світу постала нова держава – самостійна та незалежна Україна. Роки переходу до нового державного устрою характеризувалися суспільно-політичною нестабільністю, що своєю чергою погано вплинуло на стан галузі спеціальної освіти і науки. Масштабна екологічна катастрофа на Чорнобильській АЕС негативно позначилася на здоров'ї українців, як наслідок – збільшення кількості дітей із порушеннями психофізичного розвитку. Все це потребувало підготовки в подальшому великої кількості спеціальних педагогічних кадрів, науково-теоретичного обґрунтування навчального і корекційного процесів, написання навчально-методичних посібників зі спеціальної освіти тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, керуючись вищезазначеним, можна зробити висновки про те, що процес виокремлення провідних тенденцій розвитку теоретичних та практичних засад логопедії в Україні впродовж 1950–1991 рр. проходив під впливом багатьох факторів, серед яких: реорганізація науково-дослідних установ, поява та функціонування спеціальних навчальних закладів, підготовка і друк науково-педагогічної літератури, суспільно-політичне життя та рівень економіки в країні тощо. Пропоноване дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми і не є дослідницьки завершеним. До перспективних напрямів подальших наукових розвідок можна віднести й узагальнення досвіду спеціальної освіти, зокрема логопедії кінця ХХ – початку ХХІ ст., що дасть можливість уникнути в майбутньому можливих помилок у організації наукової та освітньої діяльності українських учених та педагогів тощо.

1. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі ЦДАВО України). Ф. 166. Оп. 15. Спр. 3677. Арк. 76–80.

2. ЦДАВОВ України. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 4055. Арк. 19.

3. ЦДАВОВ України. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 4056. Арк. 2.

4. ЦДАВОВ України. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 8144. Арк. 124.

5. ЦДАВОВ України. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 8908. Арк. 166.

6. ЦДАВОВ України. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 8993. Арк. 33–35.

7. ЦДАВОВ України. Ф. 166. Оп. 15. Спр. 9319. Арк. 29–30.

8. *Ковальчук Ж. М.* Реалізація відповідності наукової діяльності вітчизняних вчених в галузі спеціальної освіти директивам керівних органів УРСР у 1970–1991 рр. // Педагогічні науки: теорія історія, інноваційні технології. СумДПУ ім. А. С. Макаренка. № 1 (95). 2020. С. 138–149.

9. *Козинець О. В., Лех К. В.* Історія української логопедії в персоналіях: Раїса Авер'янівна Юрова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. Вип. 41. 2021. С. 48–54.

10. *Линдіна Є. Ю.* Внесок науково-педагогічної спадщини Є. Ф. Соботович у розвиток вітчизняної логопедії: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2016. 295 с.

11. *Мамічева О., Липа В.* Корекційна освіта: досягнення та перспективи // Рідна школа. Вип. 3. Київ, 2014. С. 56–61.

12. *Потапенко О. М.* Курсова підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації логопедичних кадрів в Україні У 80-ті роки ХХ століття / зб. наук. праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана

Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна. Кам'янець-Подільський, 2010. Вип. 19 (1). С. 399–406.

13. Про стан і заходи по подальшому поліпшенню логопедичної допомоги дітям в Українській РСР. (1979) / зб. наказів та інструкцій Міністерства освіти УРСР. № 6. С. 10–13.

14. *Шеремет М. К., Потапенко О. М.* (2009). Стан системи підготовки логопедів у вищих навчальних закладах України (80-ті роки ХХ століття) / зб. наук. праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Серія: соціально-педагогічна. Кам'янець-Подільський, 2009. Вип. 12. С. 362–367.

References

1. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchikh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy (dali – TsDAVOV Ukrainy) [The Central State Archive of Higher Authorities and Administration of Ukraine (further – CSAHAA of Ukraine)]. F. 166, Op. 15. Spr. 3677. Ark. 76–80 [in Ukrainian].

2. TsDAVOV Ukrainy [CSAHAA of Ukraine]. F. 166. Op. 15. Spr. 4055. Ark. 19.[in Ukrainian].

3. TsDAVOV Ukrainy [CSAHAA of Ukraine]. F. 166. Op. 15. Spr. 4056. Ark. 2 [in Ukrainian].

4. TsDAVOV Ukrainy [CSAHAA of Ukraine]. F. 166. Op. 15. Spr. 8144. Ark. 124 [in Ukrainian].

5. TsDAVOV Ukrainy [CSAHAA of Ukraine]. F. 166. Op. 15. Spr. 8908. Ark. 166 [in Ukrainian].

6. TsDAVOV Ukrainy [CSAHAA of Ukraine]. F. 166. Op. 15. Spr. 8993. Ark. 33–35 [in Ukrainian].

7. TsDAVOV Ukrainy [CSAHAA of Ukraine]. F. 166. Op. 15. Spr. 9319. Ark. 29–30.

8. Kovalchuk, Zh. M. (2020). Realizatsiia vidpovidnosti naukovoї diialnosti vitchyznianskykh vchenykh v haluzi spetsialnoi osvity dyrektyvam kerivnykh orhaniv URSR u 1970–1991-u rr. [Implementation of the compliance of the scientific activity of domestic scientists in the field of special education with the directives of the governing bodies of the Ukrainian SSR in 1970–1991] *Pedahohichni nauky: teoriia istoriia, innovatsiini tekhnologii. SumDPU im. A. S. Makarenka*. 1 (95). S. 138–149 [in Ukrainian].

9. Kozynets, O. V. & Lekh, K. V. (2021). Istoriia ukrainskoi lohopedii v personaliiakh: Raisa Averiianivna Yurova [The history of Ukrainian speech therapy in personas: Raisa Averyanivna Yurova]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova*. Seriia 19: Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykholohiia: zb. nauk. prats. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. 41. S. 48–54 [in Ukrainian].

10. Lyndina, Ye. Yu. (2016). Vnesok naukovo-pedahohichnoi spadshchyny Ye. F. Sobotovych u rozvytok vitchyznianoї lohopedii: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.03 [The contribution of the scientific and pedagogical heritage of E. F. Sobotovych to the development of domestic speech therapy: diss. ... candidate ped. Sciences: 13.00.03] / Nats ped. un-t im. M. P. Drahomanova. Kyiv. 295 s. [in Ukrainian].

11. Mamicheva, O. & Lypa, V. (2014). Korektsiina osvita: dosiahnennia ta perspektyvy [Correctional education: achievements and prospects]. Ridna shkola. Kyiv. 3. S. 56–61 [in Ukrainian].

12. Potapenko, O. M. (2010). Kursova pidhotovka. perezpidhotovka ta pidvyshchennia kvalifikatsii lohopedychnykh kadriv v Ukraini U 80-ti roky XX stolittia [Course training, retraining and advanced training of speech therapists in Ukraine in the 1980s.]. *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Seria: Sotsialno-pedahohichna*. Kamianets-Podilskyyi. 19 (1). S. 399–406 [in Ukrainian].

13. Pro stan i zakhody po podalshomu polipshenniu lohopedychnoi dopomohy ditiam v Ukrainskii RSR. (1979) [About the state and measures to further improve speech therapy for children in the Ukrainian SSR]. *Zbirnyk nakaziv ta instruktiv Ministerstva osvityi URSR*. 6. S. 10–13 [in Ukrainian].

14. Sheremet, M. K. & Potapenko, O. M. (2009). Stan systemy pidhotovky lohopediv u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy (80-ti roky XX stolittia). [The state of the system of training speech therapists in higher educational institutions of Ukraine (80s of the 20th century)]. *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Seria: sotsialno-pedahohichna*. Kamianets-Podilskyyi. 12. S. 362–367 [in Ukrainian].

Стаття: надійшла до редколегії 29.05.2023

доопрацьована 01.06.2023

прийнята до друку 05.06.2023

LEADING TRENDS OF SPEECH THERAPY DEVELOPMENT IN UKRAINE DURING THE 1950s–1991: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS

Nadia Kindrachuk, Tetiana Potapchuk

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Shevchenko Str., 57, Ivano-Frankivsk, Ukraine, UA–76000*

The article provides a historical and pedagogical analysis of the leading trends in the development of speech therapy in Ukraine during the 1950s – 1991; the scientific output of domestic scientists devoted to the study of the theoretical and methodological foundations of the correction of speech disorders was analyzed; the main productive ideas and

progressive achievements of scientists in this field of knowledge are defined; the diversity of contemporary socio-political, socio-economic and organizational-pedagogical factors that influenced the conditions of research and practical activity in the field of speech therapy and conditioned the peculiarities of the process of its further development as a separate pedagogical field of knowledge was characterized.

The article uses analytical-logical, historical-systemic methods and the method of comparative analysis of the obtained data, which made it possible to depict a complete picture of the development of the theoretical foundations of speech therapy in Ukraine during the outlined period. During the research, other scientific methods were also used, in particular – explanation, search, synthesis, comparison, etc.

The scientific novelty of the obtained research results presented in the article is in specifying and supplementing the historical and pedagogical facts that characterize the main patterns and features of the scientific research of Ukrainian scientists, the activities of the Ukrainian state institutions that conducted scientific research in the field of special education, in particular, speech therapy. Little-known archival documents related to the development of theoretical and practical foundations of speech therapy in the Ukrainian SSR have been introduced into scientific circulation. The analysis of the development process of speech therapy in Ukraine during the specified period proves that its object, subject and methods were formed on the basis of the accumulation of experience and achievements of medicine and pedagogy, which ultimately led to the integral separation of speech therapy into a separate field of knowledge.

Keywords: speech therapy, theoretical and practical principles, national science, special education, correction of speech disorders, Ukraine.